

Sygn. akt III USK 240/21

POSTANOWIENIE

Dnia 23 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania K. Sp. z o.o. w S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

z udziałem Syndyka Masy Upadłości K. Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w O.

o ustalenie płatnika składek dla ubezpieczonych: Ł. K., R. C., K. L., A. H., P. P., K. J., G. S.,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 23 listopada 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 7 maja 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

II. zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 maja 2020 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację K. Sp. z o.o. z siedzibą w S. od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 25 października 2019 r. w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L. przy udziale Syndyka Masy Upadłości K. Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w O. o ustalenie płatnika składek dla ubezpieczonych: Ł. K., R. C., K. L., A. H., P. P., K. J., G. S. .

Zdaniem Sądu Apelacyjnego umowa cywilnoprawna o przejęcie pracowników jest zdarzeniem prawnym, które może wywołać skutek w postaci przejścia zakładu pracy jedynie wtedy, gdy dojdzie do faktycznego przejścia składników jednostki gospodarczej decydujących o jej tożsamości, a takie przejście nie nastąpiło. Spółki R. i K. nie przejęły w posiadanie jakichkolwiek składników majątkowych, ani nie przejęły zadań realizowanych w ramach działalności gospodarczej płatnika K. Sp. z o.o., gdyż były to tylko agencje pracy tymczasowej. Wbrew dosłownej treści § 1 umowy o świadczenie usług z 27 czerwca 2012 r. spółka R. nie przejęła wykonywania żadnej działalności płatnika składek, albowiem to on, a nie R. Sp. z o.o., prowadził nadal dotychczasową działalność handlową w oparciu o salon sprzedaży samochodów, w którym zatrudnieni byli ubezpieczeni. Element realizacji działalności płatnika dotyczył jedynie tego, że R., jako podmiot rzekomo wstępujący w pozycję pracodawcy w odniesieniu do dotychczasowych pracowników K. Sp. z o.o., miała „oddelegować” tych pracowników do pracy na rzecz płatnika składek przy wykonywaniu prowadzonej przez niego działalności gospodarczej. Operacja ta nie służyła wydzieleniu prowadzenia określonej działalności na zewnątrz danego podmiotu (outsourcingowi), a jedynie zwolnieniu K. Sp. z o.o. z obowiązków uiszczania składek na ubezpieczenie społeczne, przy jednoczesnym unikaniu uiszczania składek przez spółki R. i K. W ocenie Sądu Apelacyjnego przede wszystkim jednak przekształcenie podmiotowe, jakiego apelująca upatruje na gruncie okoliczności faktycznych i prawnych sprawy, to jest przejście zakładu pracy na innego pracodawcę (art. 23¹ kp) nie miało miejsca w stosunku do ubezpieczonych, gdyż po zakończeniu stosunku pracy lub umowy zlecenia ze sp. K. i nawiązaniu umowy zlecenia lub umowy o pracę ze sp. R., a następnie K., ubezpieczeni nadal świadczyli zadania na rzecz poprzedniego pracodawcy/zleceńodawcy w tym samym sklepie, należącym do płatnika składek.

Skargę kasacyjną oparto na naruszeniu prawa materialnego: art. 23¹ § 1 k.p., art. 4 pkt 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 85 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, art. 9 ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, art. 104 ust. 1 pkt 1a ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Skarżąca z powołaniem się na art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, gdyż w sprawie istnieje istotne zagadnienie prawne: wykładnia przepisów prawnych, budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (nawet tego samego Sądu - na przestrzeni krótkiego okresu - koniec 2017 r.), to jest art. 23 § 1 k.p. - w zakresie wskazania, czy do skutecznego przejścia pracowników w trybie tego przepisu na innego pracodawcę możliwe jest przejście jedynie samych zadań dotychczasowego pracodawcy, czy też konieczne jest także przejście majątku (części majątku - własność składników majątkowych) dotychczasowego zakładu pracy na nowego?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie dostarcza powodów uzasadniających jej przyjęcie do rozpoznania.

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W przedmiotowej sprawie nie jest jasne, czy intencją skarżącej było rozpoznanie skargi kasacyjnej z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości czy z uwagi na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Zauważyć należy jednak, że między pierwszą i drugą z powyższych przyczyn kasacyjnych występuje związek, a jednoznaczne wyznaczenie granicy między nimi w konkretnych sytuacjach może być utrudnione. (T. Ereciński, J. Gudowski, System Prawa Procesowego Cywilnego. Tom III. Środki zaskarżenia, Lex 2013). W doktrynie wskazuje się również, że pod pojęciem "zagadnienia prawnego" kryją się przede wszystkim przypadki dotyczące wykładni przepisów budzących wątpliwości (W. Sanetra, O roli Sądu Najwyższego w zapewnieniu zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądowego, Przegląd Sądowy, 9/2006, s. 16; J. Iwulski, Kasacja po nowelizacji, PiZS 2000 nr 12, s. 28).

Zagadnienie prawne powinno wyrażać problem prawny, którego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2012 r., III SK 10/12, LEX nr 1228616; z dnia 18 września 2012 r., II CSK 180/12, LEX nr 1230170; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006, nr 15-16, poz. 243). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie - wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Sformułowane zagadnienie winno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2015 r., I PK 19/15, LEX nr 2021941). Ponadto skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią jurydyczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2018 r., I UK 252/17, LEX nr 2533238). Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga z kolei wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, LEX nr 1982406). Przedmiotem podstawy przedsądu, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. jest sam przepis prawa, a nie ocena jego zastosowania w konkretnej sprawie. Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów

prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej. Skarżący ma obowiązek nie tylko określić przepisy wymagające wykładni, ale także wskazać poważne wątpliwości interpretacyjne związane z ich stosowaniem wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2014 r., III SK 63/13, LEX nr 1455742). Wskazany przez skarżącą art. 23¹ k.p. doczekał się bogatego orzecznictwa, a stanowisko Sądu Najwyższego nie wykazuje rozbieżności.

Przykładowo w wyroku z dnia 8 lutego 2017 r. I PK 72/16 (LEX nr 2268316) Sąd Najwyższy przyjął, także w kontekście regulacji prawa Unii Europejskiej, w tym art. 1 dyrektywy Rady 2001/23 z dnia 12 marca 2001 r. w związku z art. 10 Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską, że w przypadku zakładów pracy funkcjonujących w sferze gospodarczej, przedmiotem przejścia jest zawsze zakład pracy (lub jego część) stanowiący zorganizowane połączenie zasobów, którego celem jest prowadzenie działalności gospodarczej, bez względu na to, czy jest to działalność podstawowa, czy pomocnicza. Zgodnie z aktualnym stanowiskiem Sądu Najwyższego i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, ocena czy nastąpiło przejście zakładu pracy lub jego części (jednostki gospodarczej) na nowego pracodawcę wymaga ustalenia czy przejmowana część zakładu pracy (jednostka gospodarcza) zachowała tożsamość, a w szczególności - zależnie od tego, czy działanie jednostki gospodarczej opiera się głównie na pracy ludzkiej, czy na składnikach majątkowych - konieczne jest ustalenie czy nowy pracodawca przejął decydującą o zachowaniu tej tożsamości część pracowników lub majątku (wyposażenia materialnego) przejmowanej jednostki (wyroki Sądu Najwyższego: z 14 czerwca 2012 r., I PK 235/11, LEX nr 1250558 i z 13 marca 2014 r., I BP 8/13,

LEX nr 1511807 oraz powołane tam wcześniejsze orzecznictwo Sądu Najwyższego i TSUE). Oczywistym jest przy tym, iż „przejście samych pracowników”, bez przejścia wykorzystywanego przez nich substratu majątkowego, nazywanego przez ustawodawcę „zakładem pracy lub jego częścią”, nie wypełnia hipotezy normy art. 23¹ § 1 k.p. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2017 r., I PK 72/16, LEX nr 2268316). Przeciwna teza nie wynika również z art. 23¹ § 1 k.p., gdyż regulacja ta odnosi się (*ex lege*) do rzeczywistego a nie pozornego (fikcyjnego) przejścia zakładu pracy lub jego części na innego pracodawcę. Jeśli nie spełnia się sytuacja z art. 23¹ § 1 k.p.c., to za wadliwe (sprzeczne z prawem) mogą być uznane również indywidualne umowy z pracownikami dotyczące zmiany pracodawcy (outsourcingu). Swoboda umów nie jest bowiem nieograniczona nawet na gruncie prawa cywilnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2020 r., III PK 163/19, LEX nr 3153460). Podstawowe znaczenie dla prawidłowego rozstrzygnięcia w sprawach dotyczących transferu ma zatem ocena charakteru jednostki gospodarczej, a mianowicie czy jest to jednostka, której zasadniczymi zasobami, wartościami (*assets*), decydującymi o jej charakterze i zdolności do prowadzenia działalności, są pracownicy i ich kwalifikacje, czy też jest to jednostka, o której charakterze decydują składniki materialne. W przypadku jednostek, których funkcjonowanie opiera się głównie na składnikach materialnych, decydujące jest przejęcie zasobów materialnych, nawet gdy nie przejęto większości zasobów pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2018 r., II PK 335/16, LEX nr 2459702).

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie reguły z art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.